

Математички Билтен
14 (XL)
1990 (7-13)
Скопје, Југославија

ЈУБИЛЕЈ НА СОЈУЗОТ НА ДРУШТВАТА НА МАТЕ-
МАТИЧАРИТЕ ОД СРМ И МАТЕМАТИЧКИОТ БИЛТЕН

Сојузот на друштвата на математичарите (СДМ) од СР Македонија и Математичкиот билтен, во оваа година, ја одбележуваат 40-годишнината од своето основање. По тој повод, на 27.01.1990 година, во просториите на Машинскиот и Електротехничкиот факултет во Скопје, се одржа скромна свеченост, на која беше прочитан реферат за дејноста на СДМ од формирањето досега. Некои делови од рефератот, особено тие што се однесуваат на издавачката дејност и активностите со ученици, ќе ги прикажеме во овој напис.

1. Првите чекори

Пред 40 години, на 29-31 јануари 1950 година, се формира Друштвото на математичарите и физичарите (ДМФ) од СР Македонија. На Основачкото собрание, во присуство на голем број научни и културни работници од Републикава, како и гости од другите републики, реферат за работата на Математичкиот институт и за претстојните задачи на новооснованото друштво, поднесе професорот Драгослав Митриновиќ, а реферат за развитокот на физиката во нашава Република поднесе професорот Марин Каталиниќ. На Собранието беше избран Управен одбор од 11 членови, со претседател - д-р Драгослав Митриновиќ. Исто така беа усвоени Правила на ДМФ, во кои беа зацртани целите, основните задачи и начинот на работата на Друштвото. Таа година беше покренато издавањето на списанието Билтен на математичарите и физичарите од СР Македонија, во кое "... ќе се објавуваат научни и стручни работи како на членовите од Друштвото, така и на соработниците од другите републики и од странство" (Билтен ДМФ од НРМ, Скопје, кн. I, 1950).

Од година во година, Друштвото се развиваше, бројот на неговите членови растеше, неговата дејност се прошируваше и се збогатуваше, така што, по 27 години активност, се создадоа услови од него да се формираат две одделни друштва. Така, на 28.01.1977 година, ДМФ се подели на две посебни организации: СДМ и СДФ, коишто продолжија натаму да делуваат засебно.

Активностите на ДМ до неговата реорганизација се прикажани во рефератот што беше прочитан на 30-годишнината од основањето (а е објавен во СИГМА бр. 4, 1980) и во други написи. Затоа, рефератот од свеченоста на 27.01.1990 година се задржа, главно, на активностите на СДМ во периодот од последните десетина години.

Сојузот на друштвата на математичарите од СРМ, според својот Статут донесен во 1977 година (а менуван и дополнуван во 1981 и 1984 година), ги спроведува своите активности преку своите членови, а тоа се друштвата на математичарите по општините од Републикава (досега се формирани 20 такви друштва) и преку своите постојани комисији: за настава, за натпревари и за издавачка дејност.

Меѓу големиот број задачи што ги извршуваше Сојузот во овој период ќе ги наброиме само перманентните и некои поважни од повеќемесечните задачи.

2. Стручно-методско усовршување

Комисијата за настава при СДМ, во координација со комисиите за настава при друштвата, води постојана грижа за стручното и методското усовршување на наставниците по математика од основното и средното образование во СР Македонија што ја остварува, обично, во соработка со Републичкиот завод и општинските заводи за унапредување на образованието и воспитувањето во СРМ. Оваа дејност се одвиваше преку семинари, советувања, тематски конференции и други форми, во врска со наставната проблематика што во дадениот момент била оценета за најактуелна. Еве неколку од тие активности во периодот 1980-1989:

-тематска конференција во Скопје, 1980, во врска со предлогот на наставни планови и програми по математика за основното и заедничките основи за средното насочено образование;

-семинар во Дојран, 1985, за наставниците по математика од основните училишта на Источниот и Тиквешкиот регион на СРМ, во организација на Друштвото на математичарите од Штип и неколку општински заводи за школство;

-советување во Битола и Прилеп, 1985, за наставата по геометрија во VI одделение, во организација на друштвата и заводите за школство од Битола и Прилеп;

-зимски семинари на Плачковица, 1987 и 1989, за наставниците по математика од основните училишта на Источниот и Тиквешкиот регион, во организација на Друштвото од Штип и неколку заводи за школство;

-семинари во Охрид, Скопје и Штип, 1989, за наставниците од средното образование, во врска со наставата по математика во прва година;

-учество на VII и VIII Конгрес на СДМФАЈ во Бечики и Приштина.

3. Издавачка дејност. Математички билтен

Сојузот на друштвата на математичарите од СРМ издава редовно три списанија: Математички билтен, Информативен гласник СИГМА и Нумерус.

Информативниот гласник СИГМА излегува од 1979 година, по правило, двапати годишно (како еден вид „наследник“ од списанието „Информативен билтен“ на ДМФ, коешто излегуваше повремено, во 1962-66 и 1972-74). Досега се излезени 20 броеви (и тоа е еден мал јубилеј!), од кои последните 9 со тираж од 4000-4500 примероци. СИГМА е наменето, пред се, за ученици од средното образование, а повремено објавува материјали од стручно методски карактер, како и разни документи и информации во врска со работата на СДМ. Од бр. 13, СИГМА објавува написи и од областа на информатиката. Вкупниот број отпечатени страници, (од бр. 1 до бр. 20) изнесува 1296 или, просечно, по 65 страници во еден број.

Во 1975 година, покренато е списанието „Нумерус“ за популаризација на математиката меѓу учениците од основното образование. Оваа година се навршуваат 15 плодни години како списанието со голем успех ја извршува својата задача. Тоа излегува редовно, по четири броја годишно, со тираж што варира меѓу 20.000 и 30.000 примероци. Првиот број излезе во ноември 1975 година на 16 страници, а од петтиот број во октомври 1976 продолжи да излегува на

32 страници. Подоцна се зголеми бројот на страниците на 40, а сега веќе излегува на 48 страници по број или 192 страници годишно. Во рамките на „Нумерус“, покренато е издавање на контролни писмени работи за учениците од основното образование (чиј квалитет е значително подобрен во последниве две години), како и популарна едиција „Нумерусова библиотека“ (во која се излезени две книшки).

Списанието „Математички билтен“, покренато во 1977 година, а наменето за објавување научни трудови од областа на математиката, претставува продолжение на списанието „Билтен на Друштвото на математичарите и физичарите од СР Македонија“. „Билтенот“ почна да излегува, како што спомнавме, од 1950 година, по еден број годишно, во тираж од 800 примероци, а почнувајќи со четвртиот број - во 500 примероци. Досега се излезени 26 броја „Билтен на ДМФ“ (до 1976) и 14 броја „Математички билтен“ (1977-1990).

Да забележиме дека вториот број од „Билтенот“ излезе во две книги (т.е. во два тома), бројот 26 (во една книга) е издаден за две години - за 1975 и 1976, а пет томови од „Математичкиот билтен“ - како „двоброеви“, за периодот 1979-1988 (бр. 29-30, 31-32, 33-34, 35-36 и 37-38). Последните два броја, бр. 39 и бр. 40, излегуваат по еден том во една година.

Во „Билтенот на ДМФ“, од бр. 1 до бр. 26, објавени се 235 научни и стручни работи, од кои околу 180 се од областа на математиката, а околу 50 - од областа на физиката. Покрај нив, објавени се и околу 20 други написи што претставуваат: документи, извештаи, прегледи и слично, сврзани со работата на ДМФ. Наведените 26 томови опфаќаат, вкупно, околу 1900 страници или, просечно, по 73 страници за еден том.

Во „Математичкиот билтен“, од бр. 1(27) до бр. 14(40), објавени се околу 75 научни трудови од областа на математиката, на околу 550 страници вкупно или, просечно, по околу 60 страници за еден том, односно по околу 40 страници за еден број.

Научните работи што се објавени во „Билтенот на ДМФ“ и во „Математичкиот билтен“ се однесуваат на разни области од математиката. Да напомене дека, досега, не е направен (јавен) статистички преглед за тоа колку научни трудови и од која област се објавени во „Билтените“. Некои (нецелосни) податоци во врска со тоа, заклучно со 1984 година, може да се извлечат од книгата „Развој и состојба на математичките науки во СР Македонија“ (издание на МАНУ, 1987, Скопје).

4. Натпревари и математички школи

Една од редовните, перманентни активности на СДМ е организирањето на натпревари по математика за учениците од средното и основното образование, секоја година почнувајќи од 1955, со повеќе степени. СДМ има мошне разработен и разгранет систем на натпревари: училишни, регионални (односно општински и меѓуопштински), републички и сојузни. Овој систем функционира повеќе од три децении, а се покажа особено успешен во последните 10 години (тоа го овозможува новите поставки во Статутот на СДМ и во Правилникот за натпревари).

Републичките натпревари за средношколците во СР Македонија почнаа да се одржуваат од 1955 година. (Пријатно е да одбележиме дека СР Македонија беше првата република во ФНРЈ, во која почнаа да се одржуваат натпревари од овој вид.) Досега се одржани 32 натпревари (првиот во Скопје, 32-от во Струмица), со вкупно 3500 натпреварувачи или, просечно, по 120 натпреварувачи на натпревар.

Од 1978 година се одржуваат и регионални натпревари за средношколците во СРМ, Досега се одржани 12 натпревари, со вкупно 5800 натпреварувачи или, просечно, по 480 на секој натпревар.

Сојузни натпревари за средношколци се одржуваат од 1960 година. Досега се одржани 30 такви натпревари. Во последните 10 години СДМ беше организатор на два сојузни натпревари: 22-от (Охрид, 1981, со 113 натпреварувачи) и 30-от (Скопје, 1989, со 132 натпреварувача).

На меѓународните математички олимпијади досега учествувале 8 натпреварувачи од Републикава, од кои, во последниве 10 години тројца натпреварувачи: на 24-та ММО (Париз 1983), 26-та (Хелсинки 1985) и 29-та (Австралија 1988).

Републички натпревари по математика се организираат и за учениците од основното образование за VII и VIII одделение од 1976 година. Досега се одржани 14 такви натпревари, на кои учествуваа просечно по 130 натпреварувачи. Од 1983 година се одржуваат и регионални натпревари (за V-VIII одделение), со по 4300 натпреварувачи (просечно) на секој. Сојузни натпревари за основците се одржуваат од 1970 година, од кои 10-от беше одржан во Охрид (1979I и 17-от во Скопје (1986). Организацијата на сите натпревари по математика за основците во СРМ му е доверена на списанието „Нумерус“. Оваа задача „Нумерус“ ја извршува мошне успешно веќе 15 години, во соработка со друштвата-домаќини и советниците по математика.

Математичките школи се уште една важна активност на СДМ со ученици. Покрај учеството во подготовките на математичките школи за средношколци (започнати од 1967 година), СДМ се грижи за математичките школи за основци. Во 1986 година започна Летната, а потоа и Зимската математичка школа за ученици од V до VIII одделение од Републикава, во организација на Друштвото на математичарите од Штип. Во оваа година ќе се одржат IV Зимска школа (04.02-12.02.1990) и V Летна школа (18.06-28.06.1990). Неколку друштва на математичари по општините започнаа со организирање и одржување редовни математички школи што работат во текот на (скоро) целата учебна година.

5. Наредни непосредни задачи и заклучок

Сојузот на друштвата на математичарите од СРМ несомнено и натаму ќе ги извршува своите постојани задачи, зацртани во Статутот и другите акти. Но, во наредниот период, СДМ со своите друштва и органи ќе обрне посебно внимание и на следниве задачи:

1) формирање секции по информатика во рамките на друштвата на математичари, во кои има услови за тоа (а заедно со тоа: прилагодување на Статутот и другите акти), како и извршување подго-

товки за одржување натпревари на ученици по информатика во СРМ;

2) продолжување на започнатата активност за обединување на издавачката дејност на СДМ и нејзиното проширување (тоа ќе може да обезбеди многу повеќе средства за нормално функционирање на Сојузот);

3) забрзување на преземените чекори за обезбедување соодветни простории за дејноста на Сојузот и на друштвата по општините;

4) проширување и продлабочување на соработката со организации што се занимаваат со организирање и користење на слободното време на учениците (спортски, рекреативни, забавни, технички); таа да се искористи за подобро организирање математички школи и друга дејност;

5) подобрување на формите и условите за работа со надарени ученици, било преку математички школи, било преку специјализирани центри за тоа.

Наместо заклучок, можеме слободно да кажеме дека друштвата на математичарите, т.е. СДМ од СРМ, имаат сигурна иднина. Таа е гарантирана од:

-објектот на нивната главна дејност, а тоа е секогаш млад свет што се обновува секоја година, полн со ентузијазам, жед за знаење и желба за напредување;

-трајниот интерес на нашето општество за резултатите од работата на друштвата: откривање и негување млади таленти за математичко-технички науки;

-свеста на математичарите - извршители на оваа дејност за нејзината важност, како и сатисфакцијата што ја имаат кога подоцна, ќе ги гледаат плодовите од својата вонредна работа.

На крајот, со задоволство можеме да констатираме дека Сојузот на друштвата на математичарите од СРМ мошне успешно, совесно и несебично ги извршуваше зацртаните задачи во текот на изминатите четири децении, а ќе ги извршува и натаму, и со уште поголеми успеси ќе го дочекаме 21-от век.

Наум Целакоски